

Географічна структура зовнішньої торгівлі підприємств регіонів Українських Карпат

Досліджено актуальні питання міжнародної торгівлі регіону Українських Карпат, а також географічну структуру зовнішньої торгівлі підприємств Закарпатської області. Обґрунтовано особливості зовнішньої торгівлі в експортно-імпортній діяльності Закарпаття з країнами «Великої сімки» та суміжними державами.

Ключові слова: експорт та імпорт товарів, регіон Українських Карпат, зовнішня торгівля, географічна структура торгівлі, країни «Великої сімки», суміжні держави, підприємства регіону.

Економічну сутність торгівлі визначають як перерозподіл результатів людської праці від однієї стадії виробництва до іншої, а також як передачу товарів від виробників споживачам. Торговельні операції здійснюються з різними цілями, що обумовлює їх розмаїття в зовнішньоекономічній діяльності.

Форми і методи міжнародної торгівлі склалися на світовому ринку під впливом різноманітних чинників, тому вони відрізняються великим розмаїттям, що позначається на зовнішньоекономічній діяльності і ринковій взаємодії підприємств різних форм власності. При цьому розрізняють такі види зовнішньої торгівлі [1, с. 86]:

1. Торгівля готовою продукцією.
2. Торгівля комплектним устаткуванням.
3. Торгівля товарами у розібраному вигляді.
4. Торгівля машинами, що були у вжитку.
5. Торгівля сировинними товарами.
6. Прямий продаж.
7. Зустрічна торгівля.

Географія таких форм торгівлі має тенденцію до розширення, що характерно як для України в цілому, так і для адміністративних областей регіону Українських Карпат зокрема. Стан зовнішньої торгівлі характеризується низкою показників, серед яких основними є її обсяг, динаміка експорту та імпорту, товарна та географічна структура.

Обсяг зовнішньої торгівлі визначається у натуральних і вартісних показниках. Вартісні показники переважно розраховуються у національній валюті й переводяться у долари США для їх порівняння.

Географічна структура міжнародної торгівлі – це розподіл торговельних потоків між окремими країнами та їх територіями, виділеними за територіальною або організаційною ознаками. Наприклад, Азія, Африка, Європа, Америка – за територіальною ознакою; країни ЄС, країни НАФТА тощо – за організаційною ознакою.

Метою даного дослідження є комплексне визначення ролі та значення географічної структури міжнародної торгівлі для Закарпатської області. Для висвітлення суті та результатів дослідження географічної структури міжнародної торгівлі адміністративних областей регіону Карпат України, і зокрема Закарпаття, структура статті побудована таким чином: у першому розділі проаналізована експортно-імпортна діяльність підприємств регіону Українських Карпат; у другому – досліджено географічну структуру міжнародної торгівлі Закарпатської області; у третьому – особливості зовнішньої торгівлі Закарпаття з країнами «Великої сімки» та суміжними державами.

Теоретичною і методологічною основою слугували праці вітчизняних

науковців з проблем зовнішньоекономічної діяльності, а також застосування методів системного підходу, порівняльного та статистичного аналізу.

Експортно-імпортна діяльність підприємств регіону. Характерною рисою зовнішньої торгівлі на сучасному етапі для регіону Українських Карпат у цілому і його адміністративних областей є динамічне нарощування її обсягів, особливо з промислово розвинутими країнами, а для Закарпатської області також із суміжними країнами. Основними експортерами та імпортерами товарів є підприємства як регіону, так і України, про що, зокрема, засвідчують дані табл. 1.

На основі аналізу показників табл. 1 щодо обсягів експорту-імпорту товарів за регіонами Українських Карпат можна зробити такі висновки:

- *по-перше*, простежується тенденція щодо зменшення кількості підприємств з 2000 по 2005 р. та збільшення їх у 2007 р. як в адміністративних областях Українських Карпат, так і в Україні в цілому. Зокрема, кількість підприємств експортерів у регіонах Українських Карпат у 2005 р. порівняно з 2000 р. зменшилася в регіоні на 19,6% (або на 452 одиниць), а в Україні – на 13,9% (або на 2032 од.). У 2007 р. порівняно з 2005 р. намітилася позитивна тенденція щодо збільшення кількості підприємств в усіх регіонах Українських Карпат, а також в Україні, які здійснювали експортно-імпортну діяльність;
- *по-друге*, навіть при зменшенні кількості підприємств-експортерів у 2005 р. порівняно з 2000 р. та збільшенні їх у 2007 р. намітилася позитивна тенденція щодо зростання вартості експортованих товарів в обох випадках як по аналізованих регіонах, так і по Україні в цілому. Зокрема, у 2007 р. порівняно з 2000 р. вартість експортованих товарів з регіонів Українських Карпат зросла більш ніж у 4,3 разу (або із 0,77 до 3,3 млрд. дол. США), а порівняно з 2005 р. відповідно в 1,6 разу (або з 2,1 до 3,3), а імпортованих за цей період майже у 5,6 та 1,7 разу (або з 0,7 та 2,4 до 3,9 млрд. дол. США);
- *по-третьє*, адекватна тенденція притаманна збільшенню підприємств-експортерів товарів як і в аналізованих регіонах, так і для України. Так, у 2007 р. порівняно з 2000 р. вартість експорту товарів з України зросла майже у 3,4 разу, а імпорту в 4,3 разу, а проти 2005 р. відповідно в 1,4 та майже в 1,7 разу;
- *по-четверте*, як для адміністративних областей зокрема, так і в цілому, притаманна тенденція щодо нарощування частки експортно-імпортних операцій підприємств до аналогічних показників України;
- *по-п'яте*, в аналізованих роках сальдо зовнішньої торгівлі в регіонах Українських Карпат було позитивним тільки у 2000 та 2002 рр., а в 2005 та 2007 рр. цей показник негативний. Аналогічна тенденція характерна і для України.

Географічна структура міжнародної торгівлі Закарпатської області. Зовнішня торгівля як для України, так і для її регіонів, у тому числі і для Закарпатської області, має велике значення. Збільшується її географія. Зокрема, в аналізованих роках Україна здійснювала експортно-імпортні операції більш ніж із 160 країнами світу, а Закарпаття в 2000 р. здійснювало таку діяльність із 75 країнами, в 2005 р. – із 93, а в 2007 р. – із 90 країнами світу [2, с. 268; 4, с. 289; 6, с. 225].

Науковий і практичний інтерес являють дані щодо географічної структури міжнародної торгівлі Закарпатської області з партнерами провідних країн світу (табл. 2).

З наведеної таблиці видно, що в зовнішній торгівлі товарами Закарпатської області з країнами світу проявляються такі тенденції (2007 в % до 2000 р.):

- першість в експортно-імпортній діяльності серед країн світу займають держави Європи. Так, якщо у 2000 р. частка експорту товарів України в країни Європи становила 95,7 % до загального обсягу експорту (206,1 із 215,3 млн. дол. США),

Таблиця 1

Обсяги експорту-імпорту товарів за регіонами Українських Карпат*

Адміністративні області, роки	Експорт			Імпорт		
	кількість підприємств	вартість млн. дол. США	відсотків до загального обсягу	кількість підприємств	вартість млн. дол. США	відсотків до загального обсягу
Закарпатська						
2000	657	215,6	1,5	587	184,4	1,3
2002	548	270,6	1,5	550	252,6	1,5
2005	516	552,7	1,6	657	686,5	1,9
2007	702	1148,0	2,3	668	1552,5	2,6
Івано-Франківська						
2000	443	191,5	1,3	342	132,8	1,0
2002	413	392,8	2,2	318	255,3	1,5
2005	368	813,5	2,4	344	573,6	1,6
2007	408	1005,4	2,0	415	789,0	1,3
Львівська						
2000	965	303,1	2,1	1214	353,2	2,5
2002	824	353,9	2,0	1180	511,7	3,0
2005	764	621,0	1,8	1470	934,6	2,6
2007	828	1036,7	2,1	1572	1454,0	2,4
Чернівецька						
2000	237	57,9	0,4	175	34,6	0,2
2002	198	70,6	0,4	182	49,0	0,3
2005	202	102,3	0,3	223	164,4	0,5
2007	348	157,5	0,3	315	134,0	0,2
Разом по аналізованих регіонах						
2000	2302	768,1	5,3	2318	705,0	5,0
2002	1983	1087,9	6,1	2230	1068,6	6,3
2005	1850	2089,5	6,1	2694	2359,1	6,6
2007	2286	3347,6	6,8	2970	3929,5	6,5
Довідково: Україна						
2000	14649	14572,5	100,0	21073	13956,0	100,0
2002	13506	17957,1	100,0	19702	16976,8	100,0
2005	12617	34228,4	100,0	21388	36136,3	100,0
2007	14345	49296,1	100,0	24539	60618,0	100,0
Регіони Українських Карпат: 2007 р., % до						
2000	99,3	435,8	x	128,1	557,4	x
2005	123,6	160,2	x	110,2	166,6	x
Довідково: Україна, 2007 р., % до						
2000	97,9	338,3	x	116,4	434,3	x
2005	113,7	144,0	x	114,7	167,7	x

*Розраховано за джерелами: [2, с. 280; 3, с. 282; 4, с. 261; 6, с. 263].

Таблиця 2

Географія зовнішньої торгівлі товарами Закарпатської області з країнами світу (млн.дол.США) *

	Експорт			2007 в % до 2000	Імпорт			2007 в % до 2000
	2000	2005	2007		2000	2005	2007	
По області	215,3	552,3	1148,0	533,2	183,9	686,4	1552,5	844,2
Країни СНД	6,5	22,6	39,6	609,2	6,8	12,4	21,1	310,3
<i>у т. ч.:</i>								
Азербайджан	-	0,05	0,01	-	-	-	-	-
Білорусь	0,5	1,7	1,8	360,0	0,4	5,9	5,2	1300,0
Казахстан	0,1	0,3	0,3	300,0	0,3	0,2	0,7	233,3
Молдова	0,2	1,2	0,7	350,0	0,1	0,2	4,0	4000,0
Російська Федерація	5,7	19,2	34,6	607,0	6,0	5,8	11,2	186,7
Узбекистан	-	0,2	0,04	-	-	0,3	0,06	-
Країни Європи	206,1	523,5	1065,45	517,0	171,7	420,4	1443,4	840,6
<i>у т. ч.:</i>								
Австрія	50,9	75,4	90,3	177,4	36,9	43,0	69,9	189,4
Бельгія	0,9	34,6	14,2	1577,8	1,3	4,4	13,1	1007,7
Болгарія	-	0,2	0,7	-	0,1	0,4	0,8	800,0
Данія	4,0	0,8	2,5	62,5	4,5	2,3	2,8	62,2
Естонія	0,05	0,04	0,5	1000,0	0,03	0,04	0,6	2000,0
Іспанія	2,3	2,7	3,0	130,4	0,8	4,1	9,1	1137,5
Італія	15,7	37,6	68,1	433,8	15,6	51,1	83,4	534,6
Латвія	0,2	0,1	0,05	25,0	0,05	0,06	0,1	200,0
Литва	0,1	3,8	12,1	12100,0	0,3	3,4	5,4	1800,9
Нідерланди	2,8	1,1	3,7	132,1	3,8	4,9	7,9	207,9
Німеччина	48,9	67,6	66,4	135,8	37,8	115,7	255,4	675,6
Польща	2,2	28,3	52,3	2377,3	1,1	181,1	37,5	3409,1
Румунія	0,3	1,2	8,3	2766,7	0,04	1,4	8,0	20000,0
Словачина	10,4	61,2	97,0	932,7	4,3	32,1	43,0	1000,0
Великобританія	6,7	9,4	15,0	223,9	4,8	8,3	6,8	141,7
Туреччина	-	0,9	2,0	-	0,1	2,5	3,5	3500,0
Угорщина	46,0	168,7	584,4	1270,4	36,8	108,7	523,8	1423,4
Франція	3,8	12,8	18,0	473,7	6,5	8,6	13,9	213,8
Хорватія	0,4	0,05	0,1	25,0	-	0,4	0,4	-
Чеська Республіка	8,1	9,2	20,8	256,8	5,4	149,6	324,0	6000,0
Швейцарія	0,2	1,4	0,9	450,0	1,3	6,4	27,8	2138,5
Швеція	1,1	1,6	5,1	463,6	2,3	4,0	6,2	269,6
Країни Азії	0,2	0,5	0,74	370,0	1,4	245,1	46,1	3292,9
<i>у т. ч.:</i>								
Індія	-	-	-	-	-	1,3	2,6	-
Китай	0,2	0,1	-	-	0,6	28,9	15,6	2600,0
Малайзія	-	0,1	0,7	-	-	186,1	1,0	-
Сінгапур	-	-	-	-	-	2,1	0,8	-
Тайвань	-	-	-	-	0,06	2,5	4,8	8000,0
Японія	0,02	0,3	0,04	200,0	0,7	24,2	21,3	3042,9
Країни Америки	2,5	5,7	5,0	200,0	4,0	8,5	11,6	290,0
<i>у т. ч.:</i>								
Канада	0,5	1,3	1,7	340,0	0,5	0,2	3,0	600,0
США	2,0	4,4	3,3	165,0	3,5	8,3	8,6	345,7

*Розраховано за джерелом: [7, с. 224, 225].

- то в 2007 р. – 92,8 % (1065,4 із 1148,0 млн. дол. США);
- у 2007 р. провідними партнерами в експорті продукції регіону були Угорщина (частка експорту до якої становила 584,4 із 1148,0 млн. дол. США всього експорту), Словаччина (97,0 млн. дол.), Австрія (90,3 млн. дол.), Італія (68,1 млн. дол.), Німеччина (66,4 млн. дол.) та Польща (52,3 млн. дол.);
 - це ж саме стосується й імпорту товарів з регіону в країни світу, де також першість належить європейським державам. Зокрема, у 2007 р. найбільшу частку продукції регіон імпортував з Угорщини (523,8 із 1552,5 млн. дол. США всього обсягу імпортованої продукції). Другу позицію займає Чеська Республіка (324,0 млн. дол.), третю – Німеччина (255,4 млн. дол.), четверту – Польща (181,1 млн. дол.), п'яту – Італія (51,1 млн. дол.), шосту – Австрія (69,9 млн. дол.) та сьому – Словаччина (43,0 млн. дол.);
 - в експортно-імпортній діяльності регіону вагоме місце займають країни СНД, в які в 2007 р. було експортовано закарпатських товарів на суму 39,6 млн. дол., а імпортовано – на 21,1 млн. дол. США. Першість серед них належить Російській Федерації, в яку експортовано товарів на суму 34,6, а імпортовано в регіон на 11,2 млн. дол. США;
 - на країни Америки припадають незначні обсяги експорту закарпатських товарів, які становили у 2007 р. 5,0, а імпорт – 11,6 млн. дол. США. Першість в експортно-імпортній діяльності регіону займають Сполучені Штати Америки;
 - на країни Азії припадають незначні обсяги експорту товарів регіону (0,74 млн. дол. за 2007 р.), а експорт значно перевищує імпорт, і становив 46,1 млн. дол.;
 - з аналізованих 22 країн Європи позитивне сальдо зовнішньої торгівлі регіону з ними характерне для Бельгії, Іспанії, Литви, Польщі, Словаччини, Угорщини, Франції, а для решти 16 європейських країн – негативне, особливо в торгівлі з Чеською Республікою, оскільки у 2007 р. в цю країну з регіону було експортовано товарів на 20,8, а імпортовано на 324,0 млн. дол. США, а також Німеччини, де ці показники становили відповідно 66,4 та 255,4 млн. дол. США;
 - позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами для всіх аналізованих років характерне для Закарпаття у зовнішньоторговельній діяльності з країнами СНД, а негативне – з країнами Америки та Азії.

Частку зовнішньої торгівлі товарами Закарпатської області з країнами СНД та інших частин світу характеризують показники табл. 3.

Показники наведеної таблиці засвідчують, що: *по-перше*, основними партнерами в експортно-імпортній діяльності підприємств Закарпатської області є країни Європи. Зокрема, на долю цих країн припадає від 95,7 у 2000 р. до 94,8% у 2005 р. та до 92,8 у 2007 р. всього експорту товарів області, а імпорту відповідно 93,4 та 61,2 та 93,0 %. За аналізований період (2007 до 2000 р.) експорт закарпатських товарів у європейські країни зріс більше ніж у 5,0 разів, а імпорт – у 8,4 разу. Якщо у 2000 та 2005 р. сальдо зовнішньої торгівлі товарами регіону було позитивним, то в 2007 р. – воно негативне і становило понад 378,0 млн. дол. США.

По-друге, другу позицію в експортно-імпортній діяльності займають країни СНД, на частку яких припадало відповідно 3,0, 4,1 та 3,5 % експортованої продукції області, а імпорту – 3,7, 1,8 та 1,4 %. Експорт товарів області у країни СНД за аналізований період (2007, % до 2000 р.) зріс у 6,1 разу, а імпорт у 3,1 разу. При цьому, як зазначалося в аналізі до попередньої таблиці, в усіх аналізованих роках, за винятком 2000 р., цей показник був позитивним.

По-третє, для зовнішньої торгівлі регіону з країнами Америки характерні швидші темпи зростання імпорту порівняно з експортом закарпатських товарів. Сальдо зовнішньої торгівлі з ними в усіх аналізованих роках – негативне. Ана-

Таблиця 3

Питома частка зовнішньої торгівлі товарами Закарпатської області з країнами частин світу (млн. дол.)*

Країни світу	Експорт			2007 в % до 2000	Імпорт			2007 в % до 2000
	2000	2005	2007		2000	2005	2007	
Країни СНД	6,5	22,6	39,6	609,2	6,8	12,4	21,1	310,3
Країни Європи	206,1	523,5	1065,45	517,0	171,7	420,4	1443,4	840,6
Країни Азії	0,2	0,5	0,74	370,0	1,4	245,1	46,1	3292,9
Країни Америки	2,5	5,7	5,0	200,0	4,0	8,5	11,6	290,0
По області	215,3	552,3	1148,0	533,2	183,9	686,4	1552,5	844,2
<i>Експортно-імпортні операції країн частин світу в % до області</i>								
<i>Країни СНД</i>	<i>3,0</i>	<i>4,1</i>	<i>3,5</i>	<i>x</i>	<i>3,7</i>	<i>1,8</i>	<i>1,4</i>	<i>x</i>
<i>Країни Європи</i>	<i>95,7</i>	<i>94,8</i>	<i>92,8</i>	<i>x</i>	<i>93,4</i>	<i>61,2</i>	<i>93,0</i>	<i>x</i>
<i>Країни Азії</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,06</i>	<i>x</i>	<i>0,8</i>	<i>35,7</i>	<i>3,0</i>	<i>x</i>
<i>Країни Америки</i>	<i>1,2</i>	<i>1,0</i>	<i>0,4</i>	<i>x</i>	<i>2,2</i>	<i>1,2</i>	<i>0,7</i>	<i>x</i>

* Розраховано на основі показників табл. 2.

логічна тенденція і щодо країн Азії. *По-четверте*, зовнішня торгівля товарами Закарпаття ще не поширилося на країни Африки, Австралії та Океанії.

Особливості зовнішньої торгівлі Закарпаття з країнами «Великої сімки» та суміжними державами. Науковий і практичний інтерес являють дослідження з торгівлі товарами Закарпатської області з країнами «Великої сімки» (табл. 4).

Аналіз показників табл. 4 щодо зовнішньої торгівлі товарами Закарпатської області з країнами «Великої сімки» свідчить:

- якщо в цілому експорт продукції за аналізований період (2007, % до 2000 р.) зріс більше як у 5,3 разу, то з аналізованою групою країн Європи – всього у 5,2 разу, а з країнами Америки та Азії – у 2,1 разу. Імпорт товарів за цей же період у цілому зріс більше ніж у 8,4, а по аналізованій групі країн Європи – майже у 5,6 разу. Якщо в цілому з країнами Америки та Азії імпорту товарів за даний період збільшився у 10,7 разу, то з Канадою, США і Японією – лише у 7,0 разу;
- по аналізованій групі країн «Великої сімки» припадає значна частка як експорту, так і імпорту зовнішньої торгівлі товарами. Так, у 2000 році експорт товарів від Закарпатської області становив 36,1%, у 2005 р. – 24,2%, а в 2007 р. лише на 15,2% , а імпорту відповідно – 37,7, 31,5 та 25,3% . Найбільша частка експортно-імпортних операцій у зовнішній торгівлі товарами Закарпаття припадає на чотири країни Європи, які належать до «Великої сімки». Так, у 2000 р. у ці країни було експортовано товарів на суму 75,1 млн. дол. США, або 34,9%, в 2005 р. – 127,4 (або 23,1%), а в 2007 р. – 167,5 млн. дол. США (14,6 %) до всього експорту товарів Закарпатської області. Аналогічна тенденція щодо імпорту товарів у Закарпатську область з боку аналізованих країн Європи – членів «Великої сімки». У 2000 р. на долю цих країн припадало 35,1% імпорту (64,7 млн. дол. США), в 2005 р. – 26,7% (183,7 млн. дол.), а в 2007 р. – 23,2% (359,5 млн. дол. США).

Значна частка експорту-імпорту товарів припадає на суміжні країни, з якими межує Закарпатська область України (табл. 5).

Зовнішня торгівля товарами Закарпатської області з сусідніми країнами

Таблиця 4

Зовнішня торгівля товарами Закарпатської області з країнами «Великої сімки» (млн.дол.США) *

Країни	Експорт			2007 в % до 2000	Імпорт			2007 в % до 2000
	2000	2005	2007		2000	2005	2007	
По області	215,3	552,3	1148,0	533,2	686,4	1552,5	844,2	
<i>Країни Європи</i>	<i>206,1</i>	<i>523,5</i>	<i>1065,45</i>	<i>517,0</i>	<i>420,4</i>	<i>1443,4</i>	<i>840,6</i>	
<i>у тому числі:</i>								
Італія	15,7	37,6	68,1	433,7	51,1	83,4	534,6	
Німеччина	48,9	67,6	66,4	135,8	115,7	255,4	675,6	
Великобританія	6,7	9,4	15,0	223,9	8,3	6,8	141,7	
Франція	3,8	12,8	18,0	473,7	8,6	13,9	213,8	
<i>Разом по групі країн:</i>	<i>75,1</i>	<i>127,4</i>	<i>167,5</i>	<i>223,0</i>	<i>183,7</i>	<i>555,6</i>	<i>359,5</i>	
<i>Країни Америки, Азії</i>	<i>2,7</i>	<i>6,2</i>	<i>5,74</i>	<i>212,6</i>	<i>253,6</i>	<i>57,7</i>	<i>1062,5</i>	
<i>у тому числі:</i>								
Канада	0,5	1,3	1,7	340,0	0,2	3,0	600,0	
США	2,0	4,4	3,3	165,0	8,3	8,6	345,7	
Японія	0,02	0,3	0,04	200,0	24,2	21,3	3042,9	
<i>Разом по групі країн:</i>	<i>2,52</i>	<i>6,0</i>	<i>5,04</i>	<i>200,0</i>	<i>32,7</i>	<i>32,9</i>	<i>700,0</i>	
<i>Всього по країнах «Великої сімки»</i>	<i>77,62</i>	<i>133,4</i>	<i>172,54</i>	<i>222,3</i>	<i>216,4</i>	<i>392,4</i>	<i>565,4</i>	
<i>Країни «Великої сімки» в % до області</i>								
<i>Країни Європи</i>	<i>34,9</i>	<i>23,1</i>	<i>14,6</i>	<i>x</i>	<i>26,7</i>	<i>23,2</i>	<i>x</i>	
<i>Канада, США, Японія</i>	<i>1,2</i>	<i>1,1</i>	<i>0,4</i>	<i>x</i>	<i>4,8</i>	<i>2,1</i>	<i>x</i>	
<i>Всього по країнах «Великої сімки»</i>	<i>36,1</i>	<i>24,2</i>	<i>15,0</i>	<i>x</i>	<i>31,5</i>	<i>25,3</i>	<i>x</i>	

*Розраховано на основі показників табл. 2.

Таблиця 5

Зовнішня торгівля товарами Закарпатської області
з сусідніми країнами (млн. дол. США) *

Країни	Експорт			2007 в % до 2000	Імпорт			2007 в % до 2000
	2000	2005	2007		2000	2005	2007	
По області	215,3	552,3	1148,0	533,2	183,9	686,4	1552,5	844,2
<i>Країни Європи</i>	<i>206,1</i>	<i>523,5</i>	<i>1065,45</i>	<i>517,0</i>	<i>171,7</i>	<i>420,4</i>	<i>1443,4</i>	<i>840,6</i>
<i>у т.ч. країни з якими межує Закарпаття:</i>								
Польща	2,2	28,3	52,3	2377,3	1,1	181,1	37,5	3409,1
Словаччина	10,4	61,2	97,0	932,7	4,3	32,1	43,0	1000,0
Румунія	0,3	1,2	8,3	2766,7	0,04	1,4	8,0	20000,0
Угорщина	46,0	168,7	584,4	1270,4	36,7	108,7	523,8	1423,4
<i>Разом по групі країн:</i>	<i>58,8</i>	<i>259,4</i>	<i>742,0</i>	<i>1261,9</i>	<i>42,1</i>	<i>323,3</i>	<i>612,3</i>	<i>1454,4</i>
<i>Суміжні країни в % до:</i>								
<i>Області, всього</i>	<i>27,3</i>	<i>47,0</i>	<i>64,6</i>	<i>x</i>	<i>22,9</i>	<i>47,2</i>	<i>39,4</i>	<i>x</i>
<i>Країн Європи</i>	<i>28,5</i>	<i>49,6</i>	<i>69,6</i>	<i>x</i>	<i>24,5</i>	<i>76,9</i>	<i>42,2</i>	<i>x</i>

*Розраховано на основі показників табл. 2.

характеризується такою динамікою та тенденціями:

- якщо в цілому експорт товарів у всі країни у 2007 р. порівняно з 2000 р. збільшився у 5,3 разу, а в країни Європи – у 5,2 разу, то в аналізовану групу сусідніх країн – у 12,6 разу, в тому числі у Польщу – у 23,8 разу, Словаччину – 9,3, Румунію – 27,7, а в Угорщину – у 12,7 разу;
- аналогічна тенденція і щодо імпорту товарної маси із цих країн у Закарпаття. Зокрема, з аналізованої групи суміжних країн імпорт товарів зріс майже у 14,5 разу, в тому числі із Польщі – у 34,1 разу, Румунії – у 200,0, із Словаччини – у 10,0, а з Угорщини – майже в 14,0 разу;
- на суміжні країни припадає найбільша частка експорту закарпатських товарів, у цілому та країн Європи зокрема. Так, якщо у 2000 р. на долю всіх країн, з якими здійснює зовнішню торгівлю Закарпаття, припадало 27,3% експорту, або 58,8 млн. дол. США, то в наступних роках темпи експорту зростали: в 2005 р. склали – 47,0% (259,4 млн. дол. США), а в 2007 р. – 64,6 % (742,0 млн. дол. США), до всього обсягу експортованих товарів. Аналогічна тенденція щодо експорту товарів у цю групу країн і щодо європейських держав. Так, у 2000 р. частка закарпатських товарів, експортованих у суміжні країни, становила 28,5% всього європейського експорту, у 2005 р. – 49,6%, а в 2007 р. – 69,6 %;
- на суміжні країни припадає значна питома частка імпортованих товарів у Закарпатську область. Якщо у 2000 р. імпорт товарів з цих країн становив 22,9% до всього обсягу, то у 2005 р. – 47,2, у 2007 р. – 39,4 %, а щодо країн Європи відповідно склав 24,5, 76,9 та 42,4 %.

Отже, основними партнерами підприємств Закарпаття у зовнішній торгівлі є сусідні країни, вигода від торгівлі з якими полягає у незначних транспортних витратах та достатньо розвинутій мережі прикордонної інфраструктури.

Стратегічна мета географічної структури міжнародної торгівлі в цілому полягає

у перетворенні цього виду міжнародного співробітництва в додатковий ефективний канал майбутньої інтеграції України та її регіонів до ЄС, зокрема через створення на першому етапі зони вільної торгівлі із названим європейським об'єднанням, а також розширення діяльності за рахунок спеціальної економічної зони «Закарпаття» з метою розміщення тут імпортозамінних виробництв у межах цього формування.

Міжнародна торгівля створює розгалужену систему стійких зв'язків регіонів України з промислово розвиненими країнами, а також із суміжними державами. Особливо ці проблеми актуальні в умовах розширення ЄС на Схід за рахунок суміжних держав: Польщі, Словаччини, Угорщини.

У подальших дослідженнях буде зосереджена увага на особливостях географічної структури торгівлі товарами і послугами за видами економічної діяльності у сфері зовнішньої торгівлі.

Список використаних джерел

1. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств : [підручник для вузів] / І. В. Багрова, Н. І. Редіна, В. Є. Власюк, О. О. Гетьман. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 580 с.
2. Статистичний щорічник України за 2000 р. / Державний комітет статистики України. К. : Техніка, 2001. – 598 с.
3. Статистичний щорічник України за 2002 р. / Державний комітет статистики України. К. : Консультант, 2003. – 662 с.
4. Статистичний щорічник України за 2005 р. / Державний комітет статистики України. К. : Консультант, 2006. – 575 с.
5. Закарпаття 2005 : [стат. щорічник] / Головне управління статистики у Закарпатській області. – Ужгород, 2006. – 591 с.
6. Статистичний щорічник України за 2007 р. / за ред. О. Г. Осауленка ; Державний комітет статистики України. – К. : Консультант, 2008. – 572 с.
7. Статистичний щорічник Закарпаття за 2007 / за ред. Г. Д. Гриник ; Головне управління статистики у Закарпатській області. – Ужгород, 2008. – 575 с.

Максименко С.Ю. Географическая структура внешней торговли предприятий регионов Украинских Карпат.

Исследованы актуальные вопросы международной торговли региона Украинских Карпат, а также географическая структура внешней торговли предприятий Закарпатской области. Обоснованы особенности внешней торговли в экспортно-импортной деятельности Закарпатья со странами «Большой семерки» и соседними странами.

Ключевые слова: экспорт и импорт товаров, регион Украинских Карпат, внешняя торговля, географическая структура торговли, страны «Большой семерки», соседние страны, предприятия региона.

Maksymenko S.Yu. Geographical Structure of Foreign Trade of the Enterprises in the Regions of the Ukrainian Carpathians.

The topical questions of international trade of the region in the Ukrainian Carpathians as well as the geographical structure of foreign trade of the Zakarpate area's enterprises are investigated. The peculiarities of foreign trade in export-import of the Transcarpathia region's activity with the countries of «Great seven» and the adjacent states are grounded.

Key words: export and import of the goods, region of the Carpathians of Ukraine, foreign trade, geographical structure of trade, the countries of «Great seven», the adjacent states, the region enterprises.

Надійшло 16.03.2009 р.